

VIII. KONDYCJA GOSPODARSTW DOMOWYCH

1. Omówienie wyników

1. Nastroje gospodarstw domowych w drugim kwartale kolejny raz uległy poprawie. Wartość wskaźnika kondycji gospodarstw domowych (IRGKGD) wzrosła o 10,6 pkt do wysokości -17,7 pkt. Od początku roku wskaźnik zyskał już 20 pkt, pozostaje jednak na poziomie niższym niż przed kryzysem COVID-19 (-9,6 pkt w I kwartale 2020 r.). Wzrosły wartości wszystkich sald składowych IRGKGD.

2. Oceny ogólnej sytuacji gospodarczej w kraju od trzech kwartałów utrzymują się na poziomie ok. -45 pkt. Wartość salda wprawdzie wzrosła o 2,4 pkt w ciągu kwartału, nie wystarczyło to jednak, by przełamać tendencję spadkową. W porównaniu z II kwartałem ub.r. wartość salda jest niższa o blisko 15 pkt, zaś od wartości z końca 2017 r. o prawie 60 pkt. Ponad $\frac{2}{3}$ badanych pesymistycznie ocenia bieżący stan gospodarki, z czego 32,1% to osoby, których zdaniem sytuacja ogólnogospodarcza w kraju pogorszyła się bardzo. Jedynie 9,3% ankietowanych dostrzegło poprawę.

Przewidywana jest poprawa sytuacji w gospodarce polskiej w kolejnych 12 miesiącach. Wartość salda zwiększyła się o 14,1 pkt. Prognozy są jednak nadal poniżej poziomu sprzed kryzysu COVID-19, a od szczytu z połowy 2018 r. o ok. 30 pkt. Przybywa gospodarstw domowych, które optymistycznie oceniają perspektywy gospodarki; jest ich obecnie niemal 29% (w końcu 2020 r. blisko 12%). Odsetek gospodarstw domowych, które spodziewają się pogorszenia się sytuacji ogólnogospodarczej, wynosi zaś 49,3% (71% w IV kwartale ub.r.). Tendencja wzrostowa jest wyraźna; wartość salda prognostycznego przewyższyła wieloletnią średnią.

3. Wraz z poprawą ocen przyszłej, ogólnej sytuacji gospodarczej w kraju znacznie zmniejszył się odsetek gospodarstw domowych, które spodziewają się wzrostu bezrobocia (o blisko 20 pkt proc.). Obecnie wynosi on 55,4%, podczas gdy w II kwartale 2020 r. sięgał ponad 91%. Wartość salda obniżyła się niemal 23 pkt do wysokości 30,2 pkt. Pomimo osłabienia się obaw przed utratą pracy wartość salda jest znacznie wyższa od poziomu sprzed kryzysu (15,7 pkt w I kwartale 2020 r.).

Obawy przed bezrobociem są jednym z głównych czynników kształtujących przewidywania konsumenckie. Silne obawy zniechęcają do ekspansji konsumpcji i podejmowania poważniejszych planów wydatkowych, w tym w szczególności wydatków mieszkaniowych, które w znacznym stopniu są finansowane kredytem i wymagają zabezpieczenia trwałego źródła dochodów. Słabnące obawy są zaś czynnikiem sprzyjającym zwiększeniu konsumpcji i rozwojowi rynku kredytowego.

4. W ślad za poprawą ocen sytuacji ekonomicznej w kraju poprawiły się również oceny przyszłej sytuacji finansowej gospodarstw domowych. Wartość salda wzrosła o 3,4 pkt i jest wyższa od wieloletniej średniej. Oceny są jednak nadal gorsze niż przed kryzysem COVID-19 (0,7 pkt w I kwartale 2020 r.). Niemal 34% badanych spodziewa się pogorszenia się swojej sytuacji finansowej w ciągu najbliższych 12 miesięcy (41,6% w I kwartale), a tylko 22,4% przewiduje poprawę (23% poprzednio).

Oceny bieżącej sytuacji finansowej gospodarstw domowych w ostatnich kwartałach wahały się wokół długookresowej średniej (-21 pkt). W drugim kwartale br. uległy niewielkiej poprawie (o 3,7 pkt), lecz nie jest to oznaka przełamania trendu. Wartość salda pozostaje znacznie niższa niż przed kryzysem (o ponad 23 pkt). Obecnie 45,6% ankietowanych negatywnie ocenia swoją sytuację finansową (w ostatnich kilku kwartałach ok. 51%). Odsetek gospodarstw domowych, których sytuacja finansowa poprawiła się, wynosi 13,8% (poprzednio 12,6%, a w I kwartale ub.r. 38%).

5. Poprawa nastrojów odbywa się w warunkach wysokiej inflacji. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o koszty utrzymania trzeciego kwartału z rzędu zwiększyła się. Niemal 60% gospodarstw domowych ocenia, że poziom cen jest znacznie wyższy niż rok temu, a jedynie 9,2% uważa, że koszty utrzymania są takie same lub niższe. Inflacja w Polsce utrzymuje się na wysokim poziomie (ponad 5% r/r). Ceny żywności rosną szybko. Również ceny usług są w silnym trendzie wzrostowym. Stopa inflacji jest

najwyższa wśród krajów Unii Europejskiej. Na wysokim poziomie są również oczekiwania inflacyjne. Blisko 83% ankietowanych spodziewa się, że tempo wzrostu poziomu cen utrzyma się lub wzrośnie (84,6% przed kwartałem i 86% przed rokiem).

6. Na pytanie, czy „obecnie korzystnie jest kupować dobra trwałego użytku”, co czwarte gospodarstw domowe odpowiedziało negatywnie (32% przed kwartałem, a przed rokiem 45,8%). Jedynie 16,2% ankietowanych ocenia klimat do zakupu dóbr trwałych jako sprzyjający (13,4% poprzednio i 11,1% przed rokiem). Wśród badanych przeważają konsumenci, których zdaniem „obecny czas nie jest na to ani dobry, ani zły” (58,5%, przed rokiem 43%). Pomimo wzrostu wartość salda utrzymuje się poniżej wieloletniej średniej. Należy dodać, że wg GUS sprzedaż detaliczna w grupie „meble, RTV, AGD” (w cenach bieżących) wzrosła w kwietniu, maju i czerwcu o: 12,6%, 7,5% i 7,8% r/r.

Rośnie jednak skłonność do zakupu dóbr trwałego użytku. Odsetek gospodarstw domowych, które planują zwiększenie tych wydatków, wzrósł z 34,3% do 40% (29,9% przed rokiem). Z kolei odsetek konsumentów, którzy przewidują zmniejszenie zakupów, zmniejszył się z 21,4% do 14,7% (29,1% przed rokiem). Wartość salda ocen (16,4 pkt), jako jedna z nielicznych, jest dodatnia i powyżej wieloletniej średniej, która jest ujemna. Jest jednak niższa o 6,1 pkt od poziomu z I kwartału 2020 r.

7. Saldo odpowiedzi na pytanie o zamiar zakupu samochodu utrzymało się na poziomie zbliżonym do poprzedniego kwartału (-66,2 pkt). Wartość salda jest wyższa niż przed rokiem o 4,8 pkt. Odsetek ankietowanych, którzy prawdopodobieństwo zakupu samochodu w ciągu najbliższych 12 miesięcy oceniają na bardzo duże lub dość duże, wynosi 11,9% (12,2% w I kwartale i 4,9% przed rokiem). Zarazem odsetek gospodarstw domowych, które prawdopodobieństwo nabycia samochodu oceniają jako „zdecydowanie żadne” bądź „niewielki”, utrzymał się na poziomie 88%. Wartość salda, pomimo spadku w okresie pandemii SARS-CoV-2, utrzymuje się powyżej długookresowej średniej. Należy odnotować, iż według GUS, sprzedaż detaliczna w grupie „pojazdy mechaniczne, motocykle, części” w kwietniu i maju uległa niemal podwojeniu w porównaniu z analogicznym okresem roku 2020 (odpowiednio: 119,5% i 51,1%). W przeważającej mierze jest to jednak tzw. efekt bazy (statystycznej). W czerwcu br. dynamika sprzedaży w tym segmencie powróciła do poziomu ok. 10% r/r (dokładnie: 9,2%).

8. Nieznacznie zmniejszyła się również skłonność do zakupu/budowy domu/mieszkania. Wartość salda obniżyła się o 2,6 pkt i utrzymuje się poniżej poziomu sprzed kryzysu (o ok. 8 pkt). Jedna piąta gospodarstw domowych ocenia takie wydatki jako „możliwe” lub jest zdecydowana je ponieść (przed kwartałem 19,8%, 16,9% przed rokiem). Podobnie jak w przypadku wydatków na zakup samochodu skłonność do inwestycji mieszkaniowych tuż przed kryzysem była względnie wysoka (tj. w porównaniu do lat poprzednich) i nawet po spadku w okresie pandemii pozostaje wyższa od długookresowej średniej. Wg GUS, liczba wydawanych pozwoleń na budowę wzrosła w kwietniu, maju i czerwcu w porównaniu z analogicznymi okresami roku 2020 – o, odpowiednio: 62,4%, 53,5% i 11,9%. Rozpoczęto też większą liczbę inwestycji niż rok wcześniej (odpowiednio o: 92,4%, 92,4% i 37,2%). Liczba mieszkań oddanych do użytku była w kwietniu i czerwcu większa (niż rok wcześniej) o, odpowiednio: 33,6% i 7,3%. Jedynie w maju oddano do użytku mniej mieszkań niż w tym samym miesiącu roku 2020 (o 6,7%).

9. Podobne tendencje obserwujemy w przypadku wydatków remontowych. Wartość salda odpowiedzi na pytanie o prawdopodobieństwo poniesienia w kolejnych 12 miesiącach wydatków remontowych lub na podniesienie standardu domu/mieszkania wzrosła zaledwie o 1,4 pkt do wysokości -17,2 pkt. Jest znacznie wyższa od długookresowej średniej, choć pozostaje niższa od poziomu sprzed kryzysu (-8,8 pkt w I kwartale 2020 r.). Obecnie niemal 39% gospodarstw domowych zamierza rozpocząć remont (36,9% w I kwartale, 28,2% przed rokiem).

10. Saldo zbilansowania bieżących dochodów i wydatków utrzymuje się na wysokim, dodatnim poziomie, przewyższającym wieloletnią średnią (która jest ujemna). Mimo kryzysu sytuacja finansowa gospodarstw domowych jest przez nie względnie dobrze oceniana. Odsetek gospodarstw, którym udaje się „nieco zaoszczędzić”, sięga 51,1% (tyle co w I kwartale i ponad 3 punkty procentowe więcej niż rok temu). Z kolei odsetek tych, które „dużo oszczędzają”, wyniósł 4,5% (6,3% poprzednio). Łącznie więc 55,6% ankietowanych deklaruje zdolność do oszczędzania (56,4% przed kwartałem, 52,7% w II kwartale 2020 r.). Jedno na 25 gospodarstw „wpada w długi”, a co dziesiąte „przejada oszczędności”.

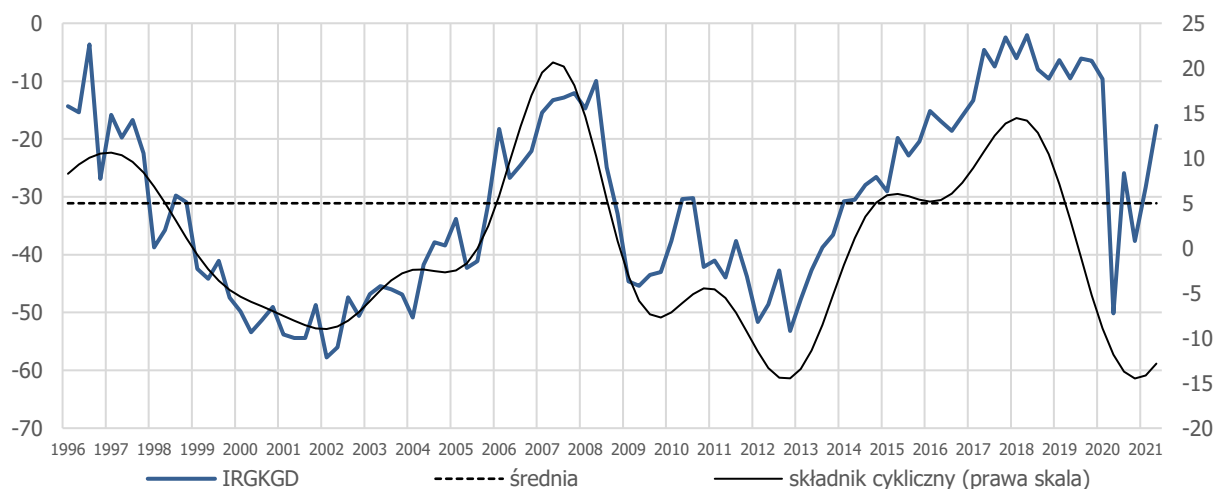
Wśród oszczędzających przeważają gospodarstwa domowe, które odkładają między 10% a 20% swoich dochodów. Jest ich obecnie 39,5% (42,1% w I kwartale i 40% przed rokiem). Niemal 1/3 gospodarstw domowych oszczędza do 10% dochodów (31,1% poprzednio, 36,5% rok temu). Niewiele mniej jest rodzin, którym udaje się odłożyć ponad 20% dochodów (27,9%, wobec 28,8% w I kwartale i 23,4% w II kwartale 2020 ub.r.). Średnia, szacowana stopa oszczędności wynosi 15,1% (15,4% poprzednio, 14,3% przed rokiem). Oznacza to, że kryzys COVID-19 nie wywarł większego wpływu na sytuację finansową gospodarstw domowych i ich zdolność do oszczędzania.

11. Drugi raz z rzędu pogorszyły się oceny klimatu do oszczędzania. Mimo to utrzymują się one na poziomie znacznie wyższym od wieloletniej średniej. Ponad 40% badanych uważa, że obecnie jest „bardzo dobry” lub „dobry czas, aby oszczędzać” (41,6% poprzednio, 40,9% przed rokiem). Klimat do oszczędzania jest kształtowany przez kilka czynników, w tym przede wszystkim realne stopy procentowe, które są obecnie ujemne i tym samym zniechęcają do oszczędzania.

Wzrosły natomiast przewidywania co do zdolności oszczędzania. Ponad 40% gospodarstw domowych ocenia, że z „bardzo dużym” lub „dość dużym” prawdopodobieństwem zdoła w ciągu kolejnych 12 miesięcy zaoszczędzić „jakikolwiek pieniądze” (39,1% w I kwartale, 28,6% przed rokiem, ok. 11% przed 10 laty). Jedynie 13% nie spodziewa się osiągnąć oszczędności (12,4% w poprzednim badaniu, 17,3% w II kwartale 2020 r.). Zmniejszył się odsetek ankietowanych, którzy prawdopodobieństwo to oceniają jako „znikome” (z 48,5% do 46,2%).

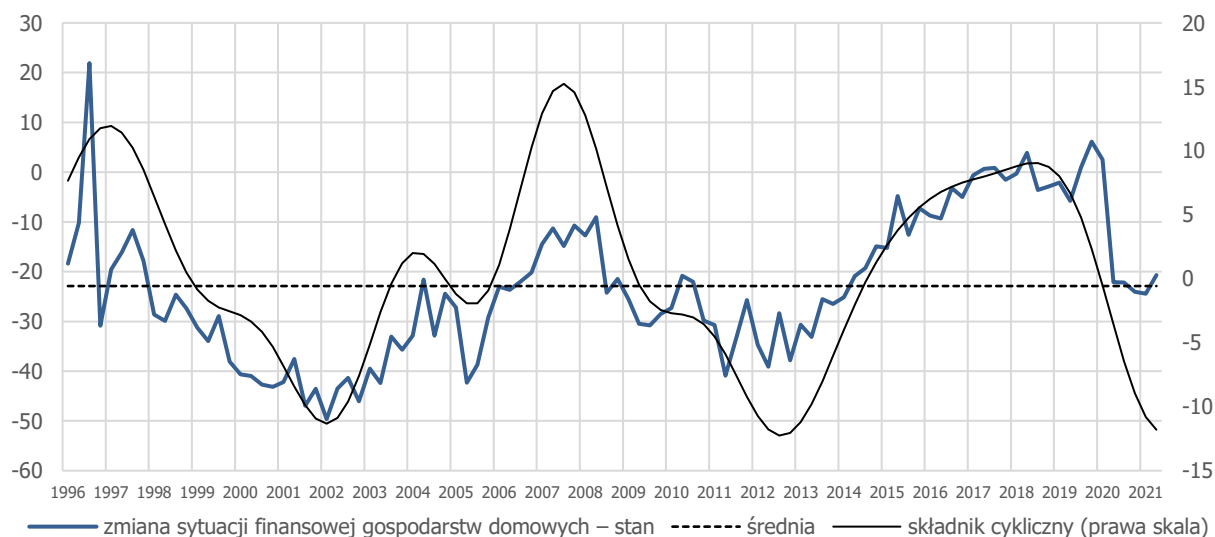
2. Wyniki szczegółowe

WSKAŹNIK KONDYCJI GOSPODARSTW DOMOWYCH

składowe salda	Q1 2020	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020	Q1 2021	Q2 2021
1. sytuacja finansowa - przewidywania	0,7	-36,1	-11,8	-20,3	-12,9	-9,5
2. ogólna sytuacja ekonomiczna Polski - przewidywania	-14,7	-57,9	-26,4	-45,3	-33,0	-18,9
3. bezrobocie w kraju - przewidywania	15,7	78,6	46,6	61,3	53,0	30,2
4. oszczędności - przewidywania	-8,9	-28,1	-18,7	-23,8	-14,2	-12,4
wskaźnik koniunktury (IRGKGD): (1+2-3+4)/4	-9,6	-50,2	-25,9	-37,7	-28,3	-17,7

SYTUACJA FINANSOWA GOSPODARSTW DOMOWYCH – STAN

warianty odpowiedzi - odsetki	Q1 2020	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020	Q1 2021	Q2 2021
1. poprawiła się bardzo	5,7	1,9	2,0	1,3	2,2	2,0
2. poprawiła się trochę	32,3	13,6	12,5	8,7	10,4	11,8
3. bez zmian	30,0	32,9	34,7	39,4	36,2	40,5
4. pogorszyła się trochę	25,3	41,4	40,7	41,6	38,6	34,0
5. pogorszyła się bardzo	6,7	10,1	10,1	9,0	12,5	11,6
saldo (1+0,5×2-0,5×4-5)	2,6	-22,1	-22,1	-24,1	-24,4	-20,7